

Cinayet Suçu İşlemiş Bir Şizofreni Vakası (Adli Tıp Kurumu 4.İhtisas Kurulu Çalışmalarından)

MAZLUM ÇÖPÜR, YALÇIN ERGEZER

Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, İstanbul

A PARANOID SCHIZOPHRENIC MURDERER: CASES REPORT

Summary

A 39 years old married man and father of two children who has been working as a computer programmer, murdered his wife, two children and his director. He was sent to the council of Forensic Medicine for psychiatric examination. This case has revealed that a paranoid schizophrenic person may be dangerous in society without displaying any indication of insanity.

Key Words : *Paranoid schizophrenia, murder and schizophrenia.*

Özet

1955 doğumlu evli, iki çocuklu bir firmada bilgisayar programcısı olarak çalışan (maden mühendisi) vakamız, eşini, iki çocuğunu ve işyerindeki müdürünü öldürmek suçundan yargılanırken ceza ehliyetinin tespit edilmesi için Adli Tıp Kurumu'na gönderilmiştir. Vakamız çok fazla semtom göstermeden sosyal ve iş yaşamı fazlaca bozulmadan toplum içinde yıllarca yaşamını sürdürmüş bir paranoid şizofreni vakasının ne kadar tehlikeli olabileceğini göstermektedir.

GİRİŞ

Şizofreni, gençlik yaşlarında başlayan, progresif bir seyir gösteren, etiyolojisinde çeşitli faktörlerin (kalıtım, beyinde yapısal bozukluklar, biyokimyasal gelişimsel kusurlar ve psikojen etmenler) rol oynadığı, insanın kişilerarası ilişkilerden ve gerçeklerden uzaklaşarak kendine özgü bir içkapanım dünyasında yaşadığı, düşünüş, duyuş ve davranışlarda genelde absürd mahiyette önemli bozukluklarla belirli bir psikozdur (2,10). Paranoid şizofrenlerde düşünce bozuklukları baskındır. Başlangıç genellikle yavaş ve geç yaşadadır (25-30 yaş). Kötülük görme, büyüklük hezeyanları (peygamberim, vs.), etkilenme fikirleri (radyo ile beni etki altında bırakıyorlar, vs.), kuşkuculuk en sık görülen düşünce bozuklukları (10). Paranoid şizofrenlerde hezeyanlar nonsistemik vasıftadır; yani hasta bunları açıklayamaz ve yorumlayamaz, bunlar üzerinde ısrarcı değildir; bugün parseküsyon hezeyanları gösteren hastayı, bir müddet sonra keşif hezeyanları ile karşımızda görebiliriz (2). Dünyanın çoğu bölgesinde en sık görülen şizofreni türüdür (5).

Yapılan çeşitli araştırmalarda, suç işleyen şizofrenlerin büyük çoğunluğunun paranoid şizofrenler olduğu anlaşılmıştır (9,11). Paranoid şizofrenler, hezeyanlarının etkisi ile perseküte oldukları kimseleri öldürmek için fırsat kollar, planlar hazırlar ve adi cinayetlere benzer şekilde adam öldürürler.

OLGU

1955 doğumlu, Maden mühendisi, evli iki çocuklu, bir şirkette bilgisayar programcısı olarak çalışıyor. Adli Tıp Kurumu'na eşini, iki çocuğunu ve işyerinin müdürünü öldürmek suçundan yargılanırken ceza ehliyetinin olup olmadığının tespit için gönderilmiştir.

Yapılan muayenesinde; "psikomotor aktivitede ileri yavaşlama, abstraksiyona kaçış, düşüncelerini toparlamada onları lafzi ifadede güçlük, absürdite, yanlış tefsirler, işitme hallüsinasyonları, olaylarda işitme hallüsinasyonlarının başlattığı bir etkilenme hezeyanı sonunda persekutif hezeyanları tevlit edecek şekilde ortaya çıkan düşünce bozukluğu, toplumun ahlaksız davranış ve değer yargıları içinde çocuklarının yetişmesini istememesi sonucu çocuklarını öldürdüğünü ifade etme, olayları değerlendirmede tam kayıp ve paroloji şeklinde bulgular tespit edilmiştir.

Adli Tıp Kurumu'na neden geldiği sorulunca, Kurul Başkanına "bir gazetede ötanazi konusundaki yazınızı okudum, madem insanların kendi kendilerinin hayatlarına son verme hakları var, öyleyse insan kendi velayeti altındaki kişilerin hayatları hakkında karar vermez mi? şeklinde bir soruyla cevaplayan hastaya bu cinayetleri neden işlediği sorulduğunda, oğlum bana günah yaşını sordu; ben de 18 yaşına kadar günah yazılmaz; her türlü hata düzeltilebilir dedim. Barış 18 yaşından önce ölmek istediğini, çünkü cennete gitmek istediğini söyledi. Ben çok şaşırardım; korktum; Burcu'da Özal öldüğünde -bugünlerde birileri ölecekti galiba Özal'ın rüyasıymış demişti...- o gece birçok şey farklıydı; birçok şeyin nedenini anlayamamıştım. Çocuklarım da bana -yarın daha güzel olacak- sözünü hatırlatmışlardı... İlk defa o gece yatak odasının penceresinde kumru ya da baykuş üç defa öttü. Çocukluğumda bir evde baykuş öttü mü felaket habercisi olduğunu duymuştum. Bunun üzerine düşünülen bilişsel süreç başladı. İçinde yaşadığımız toplumu düşünerek toplu intihara karar verdim. İntiharımızın amacı olsun, bir ailenin acısını ömür boyu çeksin diye Rüştü'nün odasında intihar etmeye karar verdim (Rüştü, perseküte olduğu işyerindeki müdürü). Bu arada baykuş üç kere daha öttü. Saat yediye doğru kalktım ve sanki mekanik süreç başladı... Sırasıyla önce Elif'in (karısı) sonra Barış ve Burcu'nun (çocukları) başına ateş ettim. Sonra her sabahki gibi müziği açtım ve evdem çıktım... Çalıştığım şirkete gittim... Rüştü'nün odasına girdim. Merhaba dedim, merhaba dedi; ancak o derece alayvari, müstehzi gülümsedi ki o arada "yinemi geldin" der gibi birşeyler mırıldandı. Ben tabancamı çıkarmıştım, o anda saniyeler içinde çocuklarım gözlerimin önünden geçti. Sanki onlara gülüyormuş gibi geldi. Bir anda silahımı ona doğrulttum ve üç el ateş ettim.

Sonra bütün bunları açıklayabilmek ve cinnet geçirmiş gibi bir gazete haberine konu olmamak için, ölümlerimizin anlamını topluma anlatabilmek ve başka çocukların acı çekmesini önlemek için intihar etmedim...

Karısını ve çocuklarını neden öldürdüğünü şöyle açıklıyordu "karım zayıf, korumasız ve ekonomik yönden güçsüz bir biçimde bir kadındı; onu görünce göz bebekleri büyüyen, bir kadına önce bacaklarından bakmaya başlayan ve et pazarında sermaye avına çıkan çakalların ortasına salınmış olacaktı. Bugün toplumda en fazla gözardı edilen sorunlardan biri çocuk istismarıdır. Çocuk sevgiyle büyür, herşeyin iyisine layıktır. Dürüstlüğe, sevgiye, bilgiye, doğaya açtır. Bunlarla beslenirse büyür gelişir. Ben yokken bunları çocuklarıma kim verebilirdi..." Rüştü Rusya gezisinden döndüğünde bana votka getirdi, birazını içtim, gece mide kanaması geçirdim. Tam kanama değildi. Ama zaten az içmiştim, tedbirli davranmıştım."

Savcının kendisine sadıtsçe sorular sorduğunu, korkaklığını bastırma güdüsü içinde gereksiz güç gösterileri ve fevri davranışları olduğunu, bu nedenle hakimler ve savcılar kurulunun hakkında soruşturma açması gerektiğini belirttikten sonra, patronumuz Çetin Bey'e Rüştü'nün rüşvet yediğini, yeni alınacak makinalardan da rüşvet yiyeceğini, ancak bunu ispatlayamayacağımı söyledim. Makinalar alınıp Rüştü yerinde kalınca, onun, her zamanki gibi beni kötülererek yerini koruduğunu anladım. Hem şikayet edip hem de kötülüklerine inandığım birisiyle çalışmak ahlak anlayışıma uymadığı için, hem de daha fazla mücadele edecek gücü kendimde bulamadığım için izne ayrıldım... giderken kendi geliştirdiğim bilgisayar yazılımlarını zamana bağlı olarak çalışamayacak şekilde programladım; kopyaladım kendime aldım. Bundan amacım, bu durum karşısında Rüştü'nün çaresizliğini, onun kendi çıkarlarını gözettiğini, şirketi koruyacak tedbirleri almadığını yönetime göstermekti... İzin dönüşü istifa ettikten bir süre sonra tekrar işe girmek isteyince Rüştü'nün kabul etmediğini öğrendikten sonra, Rüştü'ye, bunun vicdani sorumluluğunu taşıyamazsın dedim. Çünkü Rüştü oruç da tutardı. Çünkü hemoroidi vardı ve genellikle şirkette yemek yemezdi...

Mektubunun başka bir yerinde "öğrenci iken istatistik enstitüsünde bilgisayar sistem operatörü olarak çalışıyordum. İhtilal sonrası sıkıştırıldım. Ya talebeliği ya da işi tercih etmem istendi. Müdür, beni yükselmesine engel gördüğünden sürmekle tehdit etti. Okulu bitirince Mersin'de iş buldum. Burada kullanıldığımı anlayınca işten çıktım.

- Muayeneden sonra kurul başkanına gönderdiği mektuptan alıntılar:

Bana 46. raporu vermişsiniz. Ve tanınız da paranoid şizofreni. Bence küçük bir yanlışınız var. Benim kendime koyduğum tanı (paranoya) idi.

"Birgün gelecek, iyilik yapmaya ahlaksal nedenlerle son verilecektir." sizde bana bir iyilik yapın, eğer Bakırköy'e gelebilirim bana varoluşçuluk felsefesini kabulleneceğim biçimiyle öğretmeye çalışın.

Yine bir alıntı "yazıklar olsun, bana gerçek deliliği verin öyleyse..."

Kurulda çok basit bir sorun gibi geçiştirdiğiniz "determinizm" sorununun bütün günlerin, insanların, daha ileriye gidersem bütün varlıkların temel sorunu olduğuna inanıyorum.

Yeryüzünün hiçbir erek ardından koşmadığı kabul edildikten sonra, Nietzsche, onun suçsuzluğunu kabul etmeyi hiçbir niyetinden dolayı yargılanamayacağına göre yargılamaya bağlı olmadığını doğrulamaya, bunun sonucu olarak bütün değer yargılarının yerini bir tek "evet"e, bu dünyaya tam ve coşkun bir bağlanışa vermeyi önerir...

Alıntılar Alber Camus ve Nietzsche'den.

TARTIŞMA

Şizofrenlerin ne kadarının saldırgan olduğu açık değildir. Tahmini oran, bazı araştırmalarda % 8 ile % 45 arasında bulunmuştur (10). Birçok yazar paranoid şizofrenlerin şiddet kullanma riskinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir (8).

Şizofrenik homosidlerin çoğunu önceden kestirmek güçtür. Önceden açık bir işaret vermezler. Çok rahat görünürken cinayet işleyebilirler (6).

Lanzkron (7), Virkunnen (15) ve Taylor (14) psikotik homosidlerin çoğunda suç esnasında aktifseptomların görüldüğünü ve önemli bir kısmında da homosidin hezeyan ve hallüsinasyonlara bağlı olduğunu savunmuşlardır. Yapılan başka bir çalışmada, homocidal tehdit ve saldırıda bulunan 59 şizofreni hastasının tamamının o sırada hastalığın aktif fazında bulunduğu tespit edilmiştir (13). Şizofrenlerin hemen hemen % 70'inin kurbanıyla hezeyanlı bir ilişkisi vardır (14). Kişilik özellikleri de suç için uygun bir faktör olabilir (15). Krakowski ve arkadaşlarına göre (6), şizofrenler arasında hezeyanlı olanlar (özellikle paranoid şizofrenler) tarafından, hezeyanlı sonucu işlenen suçlar çoğunlukla iyi planlanmış ve hastanın hayatında önemli olan bir kişiye yöneltilmiş ve sıklıkla tehlikelidir; indifferansiye ve dezorganize olanlar daha az odaklaşır ve sıklıkla daha az tehlikelidir.

Suç işleyen şizofrenlerin suçlarının önemli bir kısmı cinayet suçlarıdır. Çakmak (1) % 39, Zoghhe (16) % 50, Moner (9) % 35, Güzel (4) % 30,9 olarak bulunmuşlardır. Başka bir çalışmada da suç işlemiş ve şizofreni tanısı konulmuş 19 kişiden 12 tanesinin paranoid şizofreni olduğu anlaşılmıştır (3).

İsviçre'de yapılan bir çalışmada, daha önce psikiyatrik tedavi gören 217 paranoid şizofreni hastası, hastaneden çıktıktan sonra ki 9-12 yılları arasında izlenmiş ve bu süreler içinde 31 tanesinin cinayet veya saldırıdan tutuklandıkları tesbit edilmiştir (12).

Yukarıdaki bilgilerin ışığı altında vakamızın değerlendirilmesinde sanığın tipik paranoid tipte bir şizofreninin bulguları dışında, öldürdüğü kişilerin kendi açısından taşımakta oldukları duygusal yükün farklılığı üzerine durmak istiyoruz.

Suçun, öldürülen dört maktülden arkadaşı ve müdürü pozisyonunda olan kişiye yöneltilmiş perseküsyon hezeyanlarının varlığını ve bu hezeyanların doğrudan etkisiyle işlendiğini görmekteyiz.

Biri çok sevdiği karısı, diğer ikisi çocukları olan Barış ile Burcu'nun öldürülmesinde sanığın maktül Rüştü'ye yönelmiş perseküsyon hezeyanlarının, kendisinin ahlak değerleri karşısında tüm topluma yöneltilen bir "kötülük ve ahlaksızlığa" dönüştürülmesine ve "bu kötü ve ahlaksız toplumdan sevdiklerini koruma ve kurtarma" duyuş ve düşüncesine değişmesinin ifadesini görmekteyiz. Yani, sanığın gözünde "ahlaksız olan, toplumu temsil eden ve ahlaksız olan Rüştü'dür; tüm toplumun malı olan kötülüğü yoketmek için Rüştü'yü öldürme ve kötü Rüştü'yü öldürdükten sonra da aynı kötü toplumun etkisi ile karşı karşıya kalacak olan kendi sorumluluğu altında bulunan karısını ve iki çocuğunu korumak ve kurtarmak için onları da öldürme" eylemini görmekteyiz.

Psikiyatrik terminoloji ile ifade edersek Rüştü'ye karşı perseküsyon tüm topluma yansıtılmaktadır. Rüştü "kötü olduğundan öldürülüyor ve kendi sorumluluğu altında bulunan karısı Elif ve çocukları Barış ile Burcu'nun "kurtarılmaları ve korunmaları", toplumun ileride kendilerine yapacakları kötülüklerden sakınılmaları için öldürülmüştür. Öldürme olayında, bir kişiye yönelmiş perseküsyonun yanında ve o perseküsyonun sonucu olarak oluşmuş aşırı sevgiye bağlı koruma ve kurtarma öğeleri beraberce bulunmaktadır.

Vakanın bu özelliği, tarafımızdan neşredilmesine neden olmuştur.

KAYNAKLAR

- 1 Çakmak, Y. (1979) Şizofreni, Adli Tıp-Uzmanlık Tezi İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Kürsüsü.
- 2 Dinçmen, K. (1981) Şizofreni, *Deskriptif ve Dinamik Psikiyatri* s.82 İstanbul, Ar Yayın Dağıtım.
- 3 Durat, T. (1992) Homicid, Adli Psikiyatri Uzmanlık Tezi, İstanbul Tıp Fakültesi.
- 4 Güzel, S. (1990) Suç Kavramının Adli Psikiyatrik Açıdan Değerlendirilmesi, Uzmanlık Tezi, Adli Tıp Kurumu, İstanbul.
- 5 ICD-10: Ruhsal Davranış Bozuklukları Sınıflandırması (Türkçe çeviri), *Şizofreni* s.82, WHO Cenova, 1992)
- 6 Işıklı, M. (1990) Suç İşlemiş ve İşlememiş Şizofrenlerde Aile Yapılarının Araştırılması Uzmanlık Tezi, Bakırköy Akıl Hastanesi.
- 7 Lanzkran, J. (1963) Insanitiy, A survey, *American Journal of Psychiatry*, **119**: 754-758.
- 8 Lindquist, P. and Allabeck, P. (1990) Schizophrenia and Crime, *British Journal of Psychiatry*, **157**, 345-350.
- 9 Maner, F., Kayatekin, Z., Abay, E. (1991) Psikiyatrik Hastalıklar ve Suç, *Düşünen Adam*, **4**: 6-13.
- 10 Öztürk, O. (1988) *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara, s.165, Nürol Matbaa.
- 11 Pamela, J.T., John, G. (1984) Violence and psychosis-risk of violence among psychotic men, *British Medical Journal*, **288**: 1945-1949.
- 12 Shore, D., Richard, C., Vayne, E. (1988) Violence, crime and paranoid schizophrenia, *The White House National Institute of Nortal Health*, **14**: 279-281.
- 13 Taylor, J.P. (1984) Violence and Psychosis; 11-Effect of psychotic diagnosis on conviction and sentencing of offenders, *British Medical Journal*, **289**: 9-12.

- 14 Taylor, J.P. (1985) Motives for offending among violent and psychotic men, *British Journal of Psychiatry*, 147: 491-498.
- 15 Virkunen, M. (1974) Observations on violence in schizophrenia, *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 55: 65-73.
- 16 Zofhes, D., Liakos, A., Potamianos, E. (1988) An Investigation into the relationship between hostility and criminality in schizophrenia, *The International Journal of Social Psychiatry*, 34: 207-211.